

Avrupa Birliđi tarafından
finanse edilmektedir

İSTGM

Deprem Bölgesindeki Dernekler

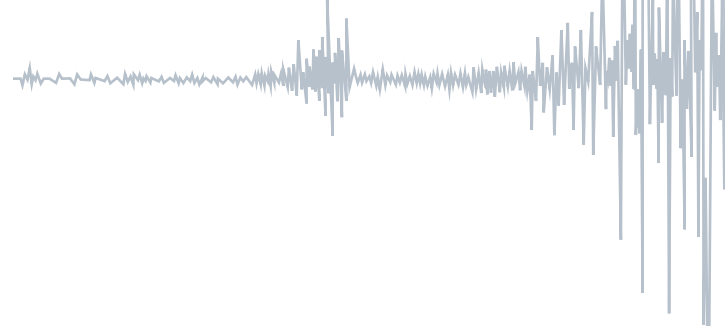
6 Şubat

Depremlerinden

Nasıl Etkilendi?

Bu araştırma raporu Avrupa Birliđi'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. İçerik tamamıyla Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği'nin sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliđi'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

GİRİŞ

2023'ün 6 Şubat gecesi 7,8 ve 7,5 büyüklüğünde meydana gelen iki deprem ülke tarihinde görülmedik bir afete yol açarken, 11 kentte çok büyük can ve mal kaybı yaşandı. Depremlerden etkilenen kentlerin toplam nüfusu yaklaşık 14 milyonu bulurken Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Elazığ, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa aynı zamanda yerel nüfusa göre göçmenlerin de en yoğun olarak yaşadığı kentler olarak dikkat çekiyordu.

Deprem sonrasında yapılan resmi açıklamalara göre tüm bölgede 50 binden fazla kişi hayatını kaybetti, yarım milyondan fazla binanın hasar gördüğü ise kayıtlara geçti. Uluslararası örgütler tarafından yayınlanan raporlarda depremlerden 9,1 milyon kişinin doğrudan etkilendiği belirtildi.¹ Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının (SBB) hazırladığı raporda depremlerin olumsuz sosyal etkilerine ek olarak ciddi bir ekonomik hasara da yol açtığını belirtti. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Mart 2023 itibarıyla depremin toplam maliyetini 1 trilyon 955 milyar TL (103 milyar 600 milyon dolar) olarak açıkladı.²

Depremden etkilenen kentlerde hem bölgede faaliyet gösteren hem de ülke genelinden birçok sivil toplum örgütü (STÖ) bölgede ilk saatlerden itibaren önemli bir dayanışma örneği sergiledi. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığının raporunda da ifade edildiği gibi STÖ'lerin varlığı depremlerin yarattığı yıkımın giderilmesinde önemli bir rol oynadı.³

Sivil toplum örgütlerinin öneminin bir kez daha anlaşıldığı bu dönemde bölgede bulunan örgütlerin depremden nasıl etkilendiği de önemli bir soru haline geldi. Depremden etkilenen kentlerde faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin durumunu anlamak üzere yaptığımız bu çalışmada, STÖ'lerin depremden ne düzeyde etkilendiğini tespit etmeye ve güncel durumu saptamaya çalıştık. Çalışma kapsamında depremden en çok etkilenen 4 kentten (Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya) 172 dernek temsilcisi ile görüştük. Bu hızlı değerlendirme raporunu ise bu anket görüşmelerinin sonuçları doğrultusunda hazırladık.

Raporun bulgularına göre, depremden etkilenen 4 kentte deprem sonrasında yaşanan en önemli sorun maddi hasar olurken, örgütlerin büyük çoğunluğunun ofisleri depremde ağır hasar gördü ve demirbaşları kullanılamaz hale geldi.

Genellikle üye sayısı az olan ve çoğunlukla ücretli çalışmanı olmayan bu örgütler depremde üye ve çalışanlarını kaybetti. Bununla birlikte deprem sonrasında örgütlere gönüllü katılımı arttı.

¹ <https://www.unocha.org/publications/report/turkiye/turkiye-2023-earthquakes-situation-report-no-13-6-april-2023-entr>

<https://turkiye.unfpa.org/en/turkiye-earthquake-situation-report-6>

² Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023 Kahramanmaraş Hatay Depremleri Raporu, Mart 2023, s.125-130.

<https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/03/2023-Kahramanmaraş-ve-Hatay-Depremleri-Raporu.pdf>

³ Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, a.g.e, s. 125.

Çalışma sonuçları örgütlerin yarısının depremden sonra yönetim kurulu toplantılarını gerçekleştiremeyecek duruma geldiğini ve yine yarısına yakınının ise faaliyetlerine devam edemediğini ortaya koydu. Depremin doğurduğu yeni ihtiyaçlarla birlikte örgütlerin çalışma alanlarının da önceliğini kaybettiği görüldü.

Araştırma sonuçları depremlerden etkilenen kentlerdeki STÖ'lerin depremlerin yarattığı yıkımdan son derece olumsuz etkilendiğini gösterirken, bu durumun hatırı sayılır düzeyde STÖ'nün varlığını tehdit eder seviyeye ulaştığı görülüyor. Araştırma sonuçları çok sayıda STÖ'nün faaliyetlerinin fiilen sona erdiğini gösterirken, depremden sonra ayakta kalmaya çalışan örgütler ise faaliyetlerine zorlukla devam ediyor.

YÖNTEM

Bu rapor depremden en fazla etkilenen dört kentte faaliyet yürüten STÖ'lere yönelik bir hızlı değerlendirme raporudur.⁴ Araştırmaya Kahramanmaraş Depremleri'nden en çok etkilenen Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya'da faaliyet gösteren STÖ'ler dahil edilmiştir. Bu kentlerde dernek sayısının deprem öncesi dönemde de çok fazla olmadığı görülürken, yeni vakıf sayısının ise daha da sınırlı olduğu görülmektedir.

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan verilere göre Türkiye'deki derneklerin %37'si Marmara Bölgesi'nde, %18,77'si İç Anadolu Bölgesi'nde, %12,76'sı Ege Bölgesi'nde, %11,62'si Karadeniz Bölgesi'nde, %8,88'i Akdeniz Bölgesi'nde, %6,02'si Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, %4,94'ü Doğu Anadolu Bölgesi'nde faaliyet göstermektedir.⁵ Yeni vakıflar ise büyük ölçüde büyük şehirlerde yoğunlaşmaktadır. Bu durumun bir yansıması olarak araştırma kapsamında yer alan 4 kentte de dernek ve vakıf sayılarının düşük olduğu görülüyor.

#	Şehir	Dernek sayısı	Yeni vakıf sayısı	Nüfus (2022)	Kişi başı dernek sayısı	Kişi başı yeni vakıf sayısı
1	Hatay	1.229	54	1.686.043	1.371	31.223
2	Kahramanmaraş	823	33	1.177.436	1.430	35.679
3	Malatya	910	35	812.580	893	23.216
4	Adıyaman	559	19	632.148	1130	33.270

5

Seçilen dört kent için örneklem belirlenirken, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan dernek sınıflandırmasından ve bu dört kent için yayınlanan dernek listelerinden faydalanılmıştır. Örneklemen belirlendiği tarihte söz konusu kentlerde türlerine göre dernek dağılımı şöyleydi:

İllere Göre Dernekler	Adıyaman	Kahramanmaraş	Malatya	Hatay	Toplam
Mesleki ve Dayanışma Dernekleri	132	200	322	423	1077
İnsani Yardım Dernekleri	27	132	90	208	457
Eğitim Araştırma Dernekleri	75	31	71	130	307
Spor ve Spor ile İlgili Dernekler	79	53	59	84	275

⁴ STGM 2023 yılının ikinci yarısında, Türkiye genelinde gerçekleşecek olan iki farklı saha araştırmasında 6 Şubat Depremleri'nin bölgedeki STÖ'ler üzerindeki etkisine özel bir yer ayırmıştır. Söz konusu saha araştırmasının sonuçları 2024 yılının ilk yarısında hazırlanacak raporlarda kamuoyuna duyurulacaktır.

⁵ <https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-bolgelere-gore-dagilimi>

İllere Göre Dernekler	Adıyaman	Kahramanmaraş	Malatya	Hatay	Toplam
Kültür, Sanat ve Turizm Dernekleri	37	43	52	83	215
Toplumsal Değerleri Yaşatma Dernekleri	39	36	24	19	118
Çevre, Doğal Hayat, Hayvanları Koruma Dernekleri	19	39	17	33	108
Sağlık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler	13	13	22	26	74
Hak ve Savunuculuk Dernekleri	14	9	12	28	63
Bireysel Öğreti ve Toplumsal Gelişim Dernekleri	17	24	11	11	63
Engelli Dernekleri	11	11	22	19	63
İmar, Şehircilik ve Kalkındırma Dernekleri	7	2	12	23	44
Gıda, Tarım ve Hayvancılık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler	16	6	14	7	43
Düşünce Temelli Dernekler	8	7	8	14	37
Yaşlı ve Çocuklara Yönelik Dernekler	1	1	0	2	4
Uluslararası Teşekküller ve İşbirliği Dernekleri	1	0	0	2	3
İller Toplamı	496	607	736	1112	2951

Çalışma kapsamında anket yapılacak derneklerin belirlenmesi aşamasında Sivil Toplum Geliştirme Merkezi Derneği (STGM) uzmanları tarafından bütün dernekler tek tek incelenerek kısa liste hazırlandı. Bu kapsama **4 kentte yer alan 141 yeni vakıf** da dahil edildi. Bu incelemede aşağıdaki kriterler göz önünde bulunduruldu:

- Deprem öncesinde ve sonrasında yürütülen faaliyetler
- Çalışma alanları
- Web sayfaları ve sosyal medya hesapları
- İletişim bilgileri
- Haklarında yayınlanan haberler

Bu inceleme sonrasında yukarıda ifade edilen kriterler doğrultusunda **364 dernek ve 8 vakıftan oluşan 372 sivil toplum örgütü** seçildi. STÖ'lerin depremden nasıl etkilendiğini anlamak amacıyla ise **23 sorudan oluşan bir soru kağıdı** hazırlandı. **(EK 1)** Soru kağıdı olabildiğince basit ve somut tutulmaya çalışıldı. Araştırma kapsamında aşağıdaki başlıklarda bilgi edinilmeye çalışıldı:

- STÖ'lerin fiziki koşullarının (ofis, demirbaşlar, defterler vb) nasıl etkilendiği
- Üyeler, çalışanlar ve gönüllülerin durumu

- Faaliyetlere devam edilip edilmediđi
- Örgütlerin gelir düzeyi ve herhangi bir destek alıp almadıkları
- Yaşanan hukuki sorunlar

Soru kağının uygulanması için çağrı merkezi hizmeti veren ECHOCCS firmasından hizmet alındı. Bu kapsamda belirlenen bütün STÖ'ler bilgisayar destekli arandı ve ulaşılan sivil toplum örgütlerine anket uygulaması yapıldı. Anketin iç tutarlılığının sağlanması amacıyla bütün görüşmeler aynı çağrı merkezi uzmanı tarafından yapıldı. STÖ temsilcilerinin bir kısmına farklı nedenlerle ulaşılamazken bir kısmı ise ankete katılmak istemedi. **Belirlenen 8 yeni vakfın ise hiç birine ulaşılamadı. Sonuç olarak 172 dernek ile anket görüşmesi tamamlandı.**

Ulaşılan Örgütlerin Şehirlere Göre Dağılımı

Adıyaman	36
Hatay	58
Kahramanmaraş	39
Malatya	39

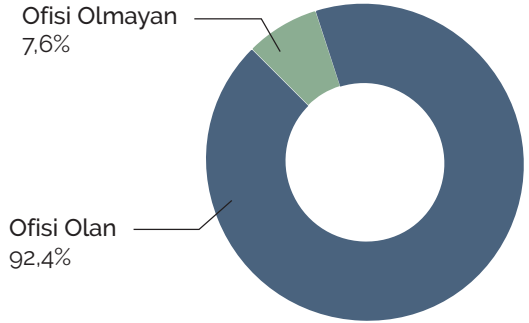
ARAŞTIRMA BULGULARI

Fiziki Koşullar Ne Durumda?

Araştırma kapsamında, deprem sonrasında STÖ'lerin ofislerinin hasar alıp almadığı, demirbaşlarının kullanılabilir durumda olup olmadığı ve tutulması zorunlu defterlere ulaşılabildiğini anlamak için sorular soruldu. Bulgulara göre örgütlerin büyük bir çoğunluğunun ofislerinin ağır hasar aldığı ve demirbaşlarının ise kullanılabilir durumda olmadığı ortaya çıktı.

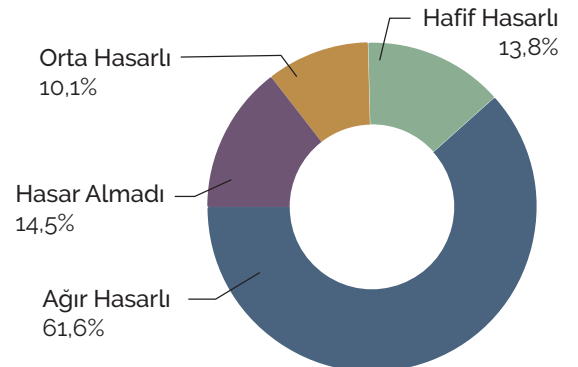
Deprem öncesinde faaliyetlerinizi/toplantılarınızı yaptığınız ve evraklarınızı tuttuğunuz bir ofisiniz var mıydı? sorusuna ulaşılan örgütlerin %90'ı deprem öncesinde ofislerinin bulunduğu cevabını verdi.

Deprem Öncesi Ofisi Bulunanlar	
Ofisi olan	159
Ofisi olmayan	13

Ofisi bulunan derneklerin %60'ı ofislerinin depremden ağır hasar aldığını ve ofislerinin kullanılamaz durumda olduğunu söyledi. Ofislerinin orta hasarlı ve hafif hasarlı olduğunu belirten örgütlerin de ofislerinin kullanılabilir durumda olmadığını belirledi.

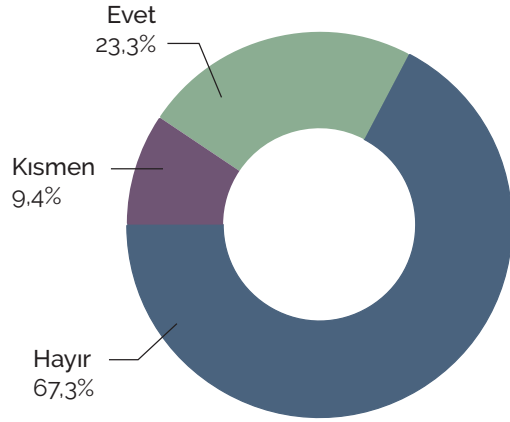
Ofisi Bulunan Derneklerin Depremden Sonra Ofislerinin Durumu	
Ağır Hasarlı	98
Hafif Hasarlı	22
Orta Hasarlı	16
Hasar Almadı	23

Demirbaşlar (mobilya, bilgisayar yazıcı vb.) kullanılabilir durumda mı? sorusunun yanıtlarına göre örgütlerin %70'e yakını demirbaşlarını kullanamıyor. Ofisleri ağır ve orta hasarlı olan örgütlerin, demirbaşları da kullanılabilir durumda değil.

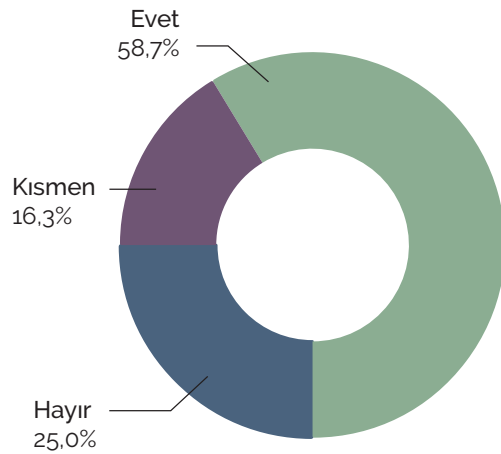
Demirbaşların Kullanım Durumu	
Hayır	107
Evet	37
Kismen	15

Yasal olarak tutulması gereken defterlere (karar defteri, üye kayıt defteri, evrak kayıt defteri, işletme hesabı defteri vb.) ulaşılabilir mi? sorusuna verilen yanıtlardan anlaşıldığına göre örgütlerin yaklaşık %40'ı yasal olarak tutulması gereken defterlerine ulaşmada sorun yaşıyor.

9

Depremden Sonra Defterlere Ulaşabiliyor Musunuz?	
Hayır	43
Evet	101
Kismen	28

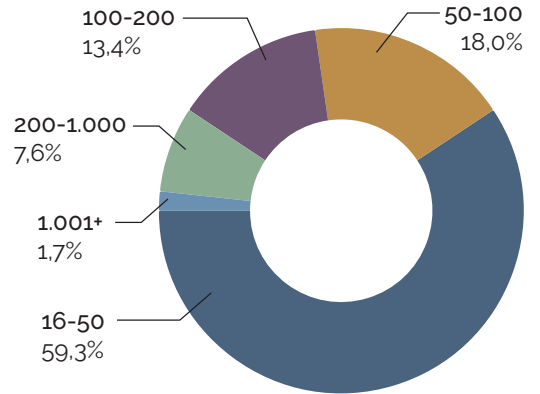
Üyeler, Çalışanlar, Gönüllülerin Durumu Nasıl?

Araştırma kapsamında örgütlerin insan kaynağının depremden nasıl etkilendiğini anlamak için de sorular soruldu. Araştırmada örgütlerin üye sayılarının sınırlı olduğu ve büyük çoğunluğunun profesyonel çalışanı olmadığı anlaşıldı. İnsan kaynağı yetersizliğinin beraberinde getirdiği sınırlılıklarla hayatta kalmaya çalışan örgütlerin depremden olumsuz olarak etkilendiği, üye ve çalışanlardan çok sayıda can kaybının yaşandığı görülüyor. Bununla birlikte örgütlerin %40'ı gönüllü sayılarında deprem sonrasında artış olduğunu belirtti.

Üye Sayıları

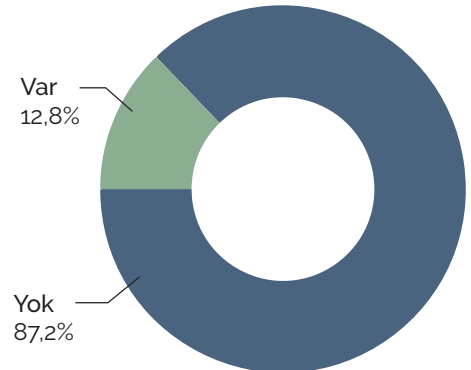
Örgütlerin üye sayısını anlamaya yönelik soruya verilen yanıtlarda görüşülen derneklerin üye sayıları çeşitlilik göstermektedir. 200'ün üzerinde üyesi bulunan örgüt sayısı çok azdır. **Ulaşılan örgütlerin %60'a yakınının 16-50 aralığında üyesi olduğunu söylerken, örgütlerin yalnızca %1'i, 1000 ve üzeri üyesinin bulunduğunu belirtti.**

Örgütün Üye Sayısı	
16-50	102
50-100	31
100-200	23
200-1000	13
1001+	3

Deprem öncesinde örgütünüzde ücretli çalışan var mıydı? sorusunun yanıtına göre örgütlerin %87,2'sinin ücretli çalışanı bulunmuyor.

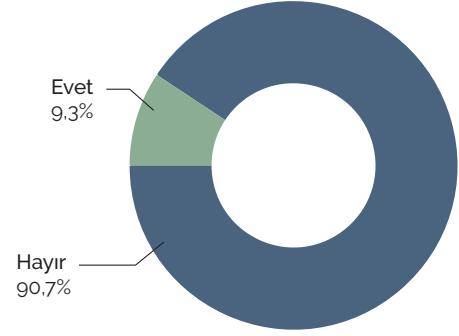
Deprem Öncesinde Ücretli Çalışanınız Var Mı?	
Var	22
Yok	150

Örgütünüzün çalışanları arasında can kaybı var mı? sorusuna ulaşılan örgütlerin %10'u çalışanlar arasında can kaybı yaşandığı yanıtını verdi.

Bilginiz dahilinde örgütünüzün çalışanları arasında can kaybınız var mı?

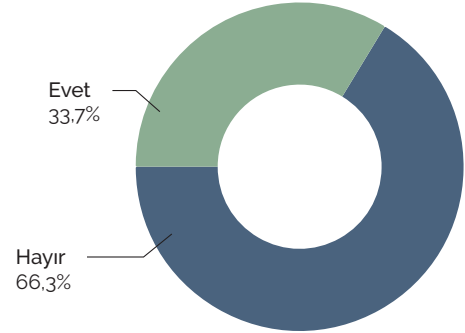
Evet	16
Hayır	156

Örgütünüzün üyeleri arasında can kaybı var mı? sorusuna ulaşılan örgütlerin yaklaşık %33.7'si çalışanlar arasında can kaybı yaşandığı yanıtını verdi.

Bilginiz dahilinde örgütünüzün üyeleri arasında can kaybı var mı?

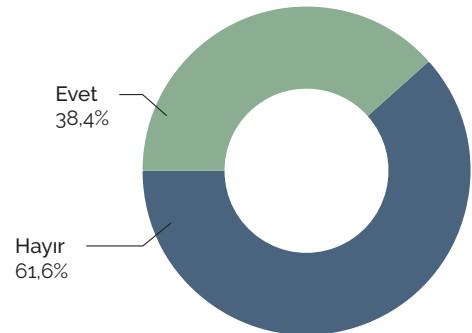
Evet	58
Hayır	114

Deprem sonrasında örgütünüzde yeni gönüllü katılımı oldu mu? sorusuna örgütlerin %40'a yakını gönüllü sayılarında artış yaşandığını belirterek yanıt verdi.

Deprem sonrasında örgütünüzde yeni gönüllü katılımı oldu mu?

Evet	66
Hayır	106

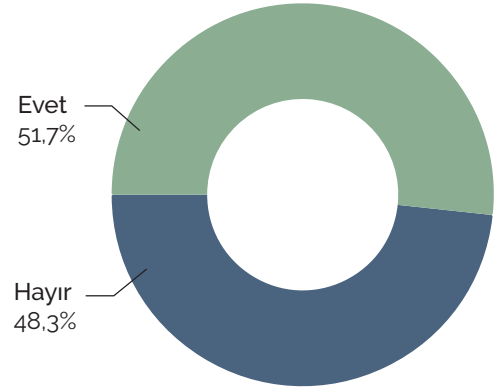
STÖ'lerin Faaliyetleri Depremden Nasıl Etkilendi?

Deprem sonrasında örgütlerin faaliyetlerine devam edip edemediklerini anlamak için sorulan sorulara verilen cevaplar ise örgütlerin ayakta kalma mücadelesi verdiklerini ortaya koydu.

Yönetim Kurulu Toplantıları

Deprem sonrasında yönetim kurulu toplantısı yapabildiniz mi? sorusuna verilen yanıtlara göre, örgütlerin yarısı yönetim kurulu toplantıları yapmaya devam ederken yarısı devam edemiyor.

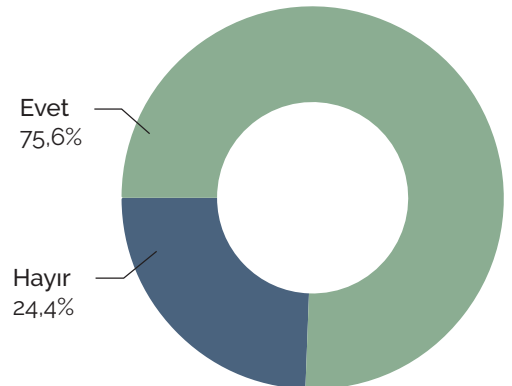
Deprem sonrasında yönetim kurulu toplantısı yapabildiniz mi?	
Evet	89
Hayır	83

12

Deprem sonrasında yönetim kurulu üyesi, üye, çalışan veya gönüllülerinizle iletişimi sürdürebildiniz mi? sorusuna verilen yanıtlardan örgütlerin önemli bir çoğunluğunun üyeleri, çalışanları ve gönüllüleri ile iletişimi sürdürmeye devam edebildiği anlaşılıyor.

Deprem sonrasında yönetim kurulu üyesi, üye, çalışan veya gönüllülerinizle iletişimi sürdürebildiniz mi?	
Evet	130
Hayır	42

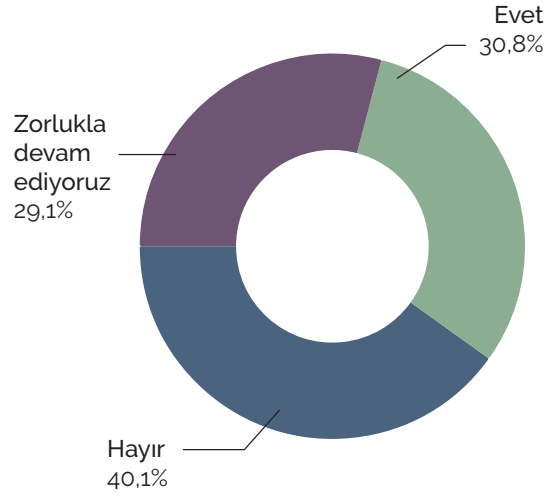

Deprem sonrasında faaliyetlerinize devam edebiliyor musunuz? sorusuna verilen yanıtlardan anlaşıldığına göre, faaliyetlerine devam ettiğini belirten örgütlerle, faaliyetlerine zorlukla devam ettiğini söyleyen örgütlerin sayısı birbirine çok yakındır.

Bu sorunun yanıtlarına göre örgütlerin %40'ı faaliyetlerine devam edemiyor. Örgütlerin büyük çoğunluğunun depremden etkilendiğini, ofislerini ve demirbaşlarını kullanamadıklarını düşünüldüğünde bu oran örgütlerin zor şartlar altında faaliyetlerine devam etmeye çalıştıklarını gösteriyor.

Deprem sonrasında faaliyetlerinize devam edebiliyor musunuz?

Evet	53
Hayır	69
Zorlukla devam ediyoruz	50

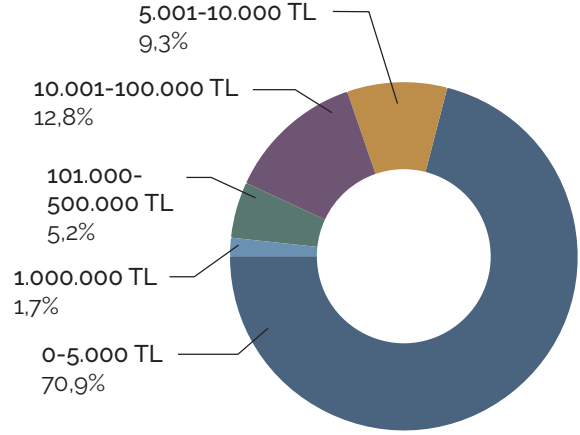
Depremler Mali Durumu Nasıl Etkiledi?

Gelir düzeyi 5.000 TL'nin altında olan ve çalışmalarını büyük ölçüde gönüllü katkılara dayandıran örgütlerin, deprem sonrasında ulusal ve uluslararası kurumlardan çok az destek aldıkları anlaşılıyor.

Örgütünüzün deprem öncesi yıllık geliri okuyacağım aralıklardan hangisine denk düşer? sorusuna verilen yanıtlardan anlaşıldığına göre %70'inin depremden önce gelir düzeyi 0-5.000 TL aralığındadır. Yalnızca 3 örgüt gelirinin 1.000.000 TL üzerinde olduğunu belirtti.

Örgütünüzün deprem öncesi yıllık geliri bu aralıklardan hangisine denk düşer?

0-5.000 TL	122
5.001-10.000 TL	16
10.001-100.000 TL	22
101.000-500.000 TL	9
1.000.000 TL	3

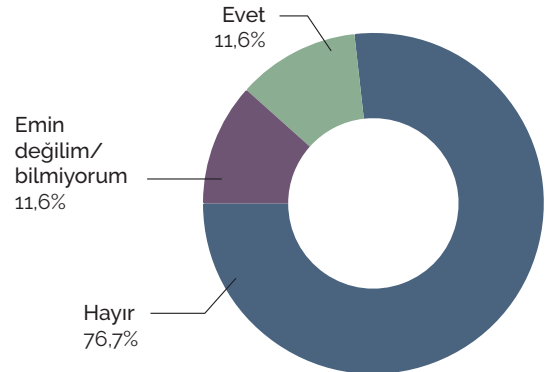

14

Deprem sonrasında bu yıllık gelir düzeylerini sürdürebilecek misiniz? sorusuna derneklerin sadece %11'i bu gelir düzeyini sürdürebileceğini yanıtını verirken, %76'sı bu gelir düzeyini sürdüremeyeceğini söyledi.

Deprem sonrasında bu yıllık gelir düzeylerini sürdürebilecek misiniz?

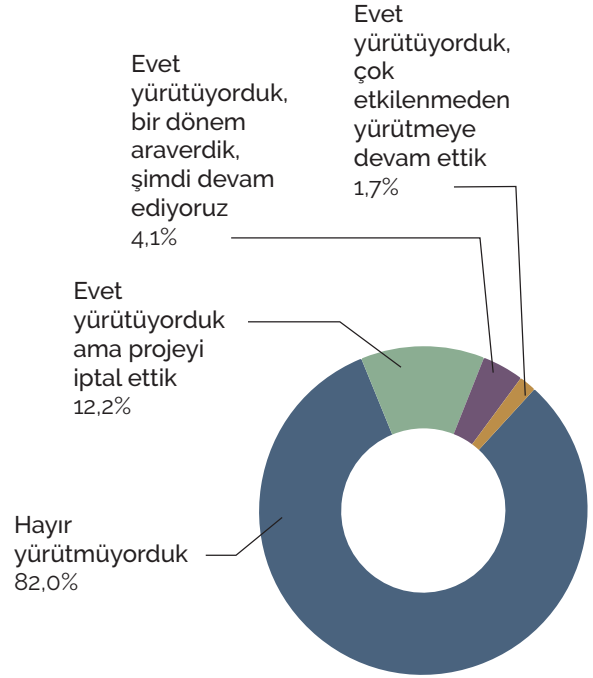
Evet	20
Hayır	132
Emin değilim/bilmiyorum	20

Deprem öncesinde herhangi bir hibe projesi yürütüyor muydunuz? sorusuna verilen yanıtlara göre örgütlerin %80'i deprem öncesinde herhangi bir hibe projesi yürütmüyordu. Hibe projesi yürütenlerin örgütlerin büyük çoğunluğu ise depremden sonra projelerine devam edemiyor.

Deprem öncesinde herhangi bir hibe projesi yürütüyor muydunuz?

Evet yürütüyorduk ama projeyi iptal ettik	21
Evet yürütüyorduk, bir dönem ara verdik, şimdi devam ediyoruz	7
Evet yürütüyorduk, çok etkilenmeden yürütmeye devam ettik	3
Hayır yürütmüyorduk	141

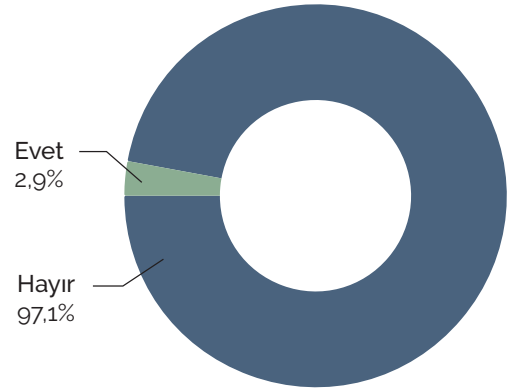
Aynı ve Nakdi Destekler

Deprem sonrasında örgütlerin kamu kurum ve kuruluşları başta olmak üzere, özel sektör ve uluslararası kuruluşlardan herhangi bir destek alıp almadıklarını anlamak için de sorular soruldu.

Deprem sonrasında kamu kurum ve kuruluşlarından aynı veya nakdi herhangi bir destek aldınız mı? sorusunun yanıtlarına göre örgütlerin yalnızca % 3'ü depremden sonra kamu kurum ve kuruluşlarından aynı veya nakdi destek almış görünüyor.

Deprem sonrasında kamu kurum ve kuruluşlarından aynı veya nakdi herhangi bir destek aldınız mı?

Evet	5
Hayır	167

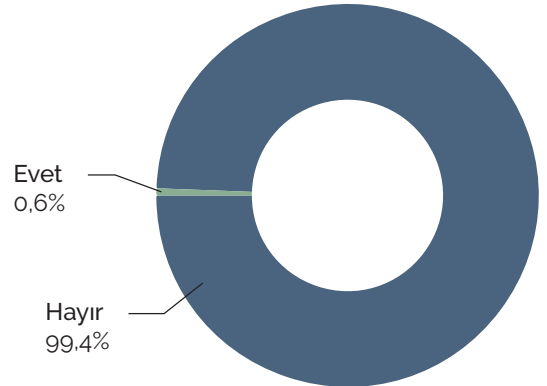

16

Deprem sonrasında ulusal kuruluşlardan aynı veya nakdi herhangi bir destek aldınız mı? sorusuna verilen yanıtlara göre sadece 1 örgüt depremden sonra ulusal bir kuruluşten destek almış.

Deprem sonrasında ulusal kuruluşlardan aynı veya nakdi herhangi bir destek aldınız mı?

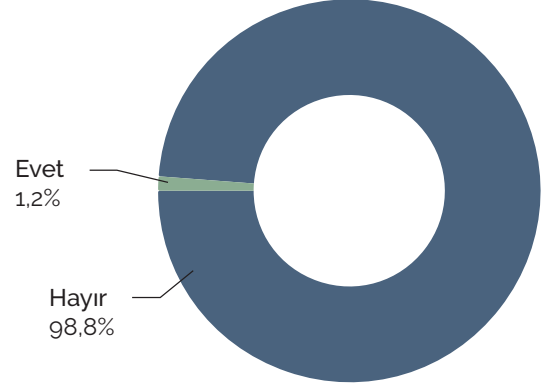
Evet	1
Hayır	171

Deprem sonrasında uluslararası kuruluşlardan (AB, BM, uluslararası sivil toplum örgütleri vb.) aynı veya nakdi herhangi bir destek aldınız mı? sorusunun yanıtına göre ise sadece 2 örgüt uluslararası bir kuruluştan destek almış.

Deprem sonrasında uluslararası kuruluşlardan (AB, BM, Uluslararası sivil toplum örgütleri vb.) aynı veya nakdi herhangi bir destek aldınız mı?

Evet	2
Hayır	170

Çalışmanın verileri depremden sonra örgütlere neredeyse hiç destek ulaşmadığını gösterirken, örgütlerin önemli bir çoğunluğu maddi yetersizlik sebebiyle faaliyetlerine devam edemeyeceklerini düşünüyor.

Depremle Birlikte Hangi Sorunlar Ortaya Çıktı?

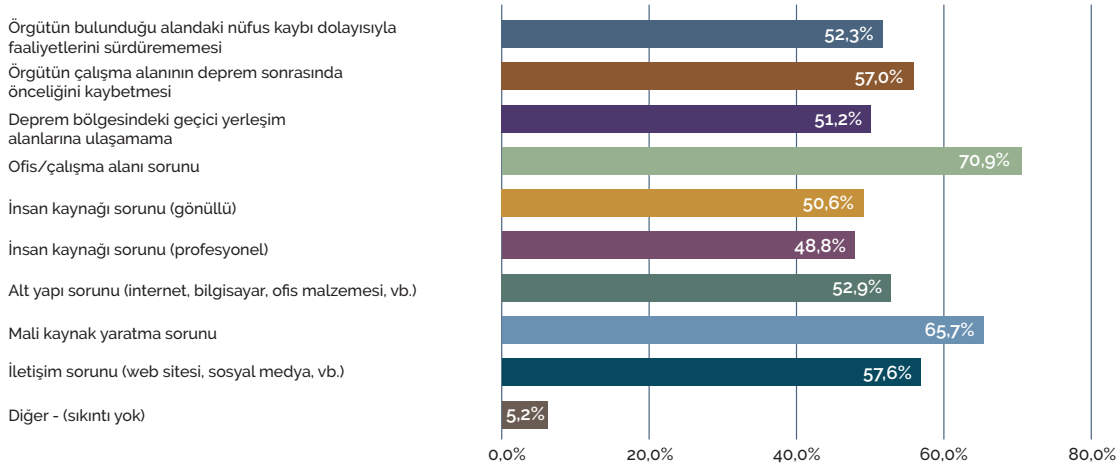
Deprem sonrasında ortaya çıkan sorunların anlaşılması için sorulan sorulara hemen hemen bütün örgütlerin benzer cevaplar verdiği ve sorunların ortaklaştığı görülüyor. Buna göre sorunların başında çalışma alanlarının önceliğini kaybetmesi, insan kaynağı ve mali kaynak yaratma sorunları geliyor.

Deprem sonrasında örgütsel olarak yaşadığınız en büyük sorun nedir?⁶ sorusuna verilen yanıtlara göre, depremden sonra en önemli sorunlar ofis/ çalışma alanının olmaması, mali kaynak yaratma ve iletişim olarak görülmektedir. Depremden sonra sorun yaşamadığını belirten örgütlerin oranı ise yalnızca %1'dir.

Deprem sonrasında örgütsel olarak yaşadığınız en büyük sorun nedir?

Örgütün bulunduğu alandaki nüfus kaybı dolayısıyla faaliyetlerini sürdürememesi	90
Örgütün çalışma alanının deprem sonrasında önceliğini kaybetmesi	98
Deprem bölgesindeki geçici yerleşim alanlarına ulaşamama	88
Ofis/çalışma alanı sorunu	122
İnsan kaynağı sorunu (gönüllü)	87
İnsan kaynağı sorunu (profesyonel)	84
Alt yapı sorunu (internet, bilgisayar, ofis malzemesi, vb.)	91
Mali kaynak yaratma sorunu	113
İletişim sorunu (web sitesi, sosyal medya, vb.)	99
Diğer - (sıkıntı yok)	9

18

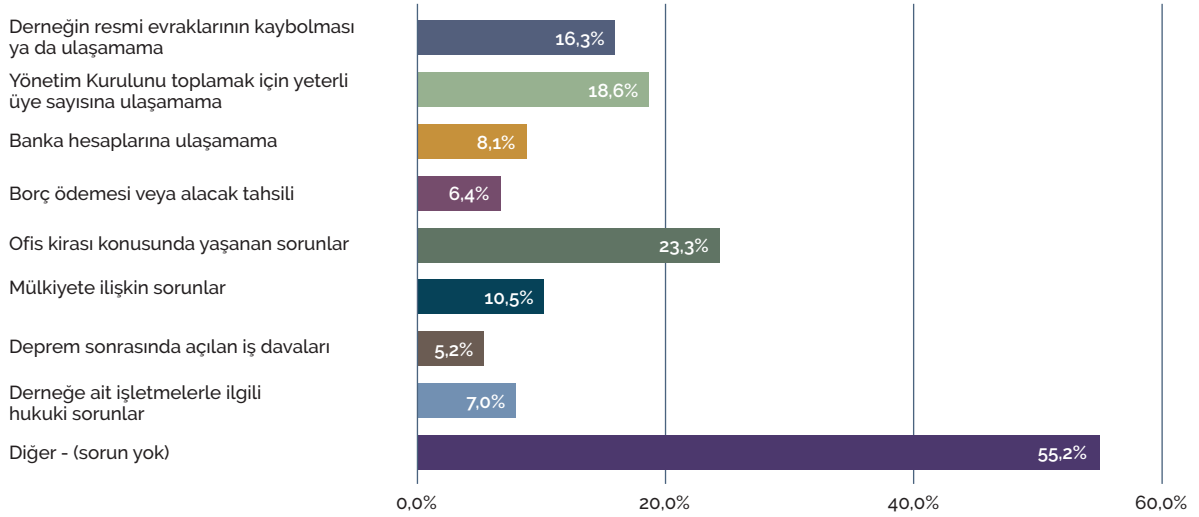

⁶ Bu soruda örgütlere birden fazla şık işaretleyebilecekleri söylenmiştir.

Örgütünüz aşağıdaki hukuki sorunlardan herhangi birini yaşıyor mu? sorusuna örgütlerin %36.7'si hukuki sorun yaşamadığını belirterek yanıt verdi.

Örgütünüz aşağıdaki hukuki sorunlardan herhangi birini yaşıyor mu?

Derneğin resmi evraklarının kaybolması ya da ulaşamama	28
Yönetim Kurulunu toplamak için yeterli üye sayısına ulaşamama	32
Banka hesaplarına ulaşamama	14
Borç ödemesi veya alacak tahsili	11
Ofis kirası konusunda yaşanan sorunlar	40
Mülkiyete ilişkin sorunlar	18
Deprem sonrasında açılan iş davaları	9
Derneğe ait işletmelerle ilgili hukuki sorunlar	12
Diğer (sorun yok)	95

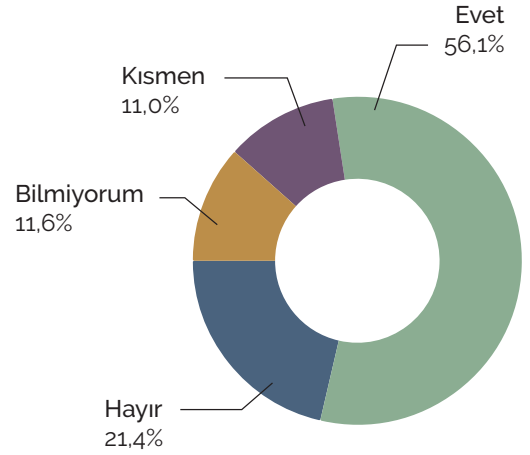

Mevzuattan Kaynaklanan Yükümlülüklerde Getirilen Esneklikler

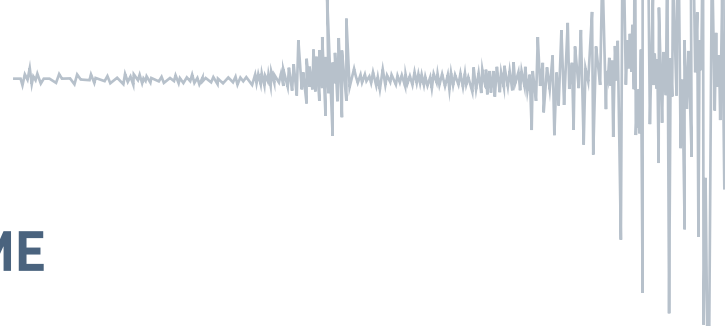
Deprem sonrasında mevzuattan kaynaklanan yükümlülükler (beyanname, bildirim zorunlulukları vs) konusunda getirilen esneklikler sizce yeterli miydi? sorusuna derneklerin %56'sı deprem sonrasında mevzuattan kaynaklanan yükümlülüklerde getirilen esnekliklerin yeterli olduğunu düşündüğü yanıtını verdi.

Deprem sonrasında mevzuattan kaynaklanan yükümlülükler (beyanname, bildirim zorunlulukları vs) konusunda getirilen esneklikler sizce yeterli miydi?

Evet	97
Hayır	37
Bilmiyorum	20
Kısmen	19

⁷ 3 Mart 2023 tarihli ve 32121 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 128 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirlerin Alınması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile merkezleri Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye ve Şanlıurfa'da olan derneklerin veya bu illerde depremin hasarlarını ortadan kaldırmaya yönelik faaliyet gösteren derneklerin 5253 sayılı Dernekler Kanunu'ndan kaynaklanan bildirim ve beyanname verme yükümlülükleri, 6 Şubat 2023 tarihinden itibaren OHAL bitinceye kadar ertelenmiştir.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Depremden en çok etkilenen Adıyaman, Hatay, Kahramanmaraş ve Malatya deprem öncesi dönemde de STÖ'lerin çok yaygın olmadığı ve örgütlenme düzeyinin nispeten sınırlı olduğu illerimiz arasında yer alıyordu. Bu dört ilde yaklaşık 3.500 dernek ve sadece 140 yeni vakıf faaliyet gösteriyordu. Sadece Hatay'da STÖ sayısının diğer illere göre biraz daha fazla olduğu biliniyordu.

STÖ sayısındaki bu sınırlılık örgütlerin kaynak yaratma, faaliyet yürütme ve tanınırlıklarına ilişkin kısıtlarıyla da birleşince, sivil toplum alanının bu illerde deprem öncesi dönemde de esas olarak ayakta kalma mücadelesine odaklanması sonucunu da birlikte getiriyordu. 172 dernek ile yaptığımız bu hızlı değerlendirme çalışması STÖ'lerin içinde bulunduğu durumun deprem sonrasında daha da kötüleştiğini ortaya koyuyor.

Bu kötüleşmenin ilk tezahürünü örgütlerin fiziki koşullarında görüyoruz. Derneklerin büyük çoğunluğunun ofisleri hasar almış ve demirbaşları kullanılabilir durumda değil.

İkinci olarak, anketin uygulandığı 4 ildeki derneklerin az sayıda üyesi olduğu, sadece %12'sinin çalışanı olduğu ve gönüllü sayılarının da sınırlı olduğu anlaşılıyor. Deprem sonrasında yaşanan can kayıplarının ve iç göçün bu sınırlı insan kaynağını daha da azalttığı kolaylıkla söylenebilir. Bu noktada belki de tek önemli gelişme örgütlerin yaklaşık %40'ına yeni gönüllü katılımı olması olarak öne çıkıyor.

Üçüncü olarak, derneklerin bu zor şartlarda dahi yönetim kurulu üyesi, üye, çalışan ve gönüllüleriyle iletişimi sürdürmeye çalıştığı görülüyor. Ancak bu çaba derneklerin büyük bir zorlukla çalışmalarını sürdürebildiği gerçeğini değiştirmiyor. Derneklerin sadece yüzde 30'u faaliyetlerine devam edebiliyor. Bu zorluğun derneklerin yüzde 80'inin 10.000 TL'nin altında geliri olması gerçeğiyle daha da arttığı anlaşılıyor. Bu sınırlı gelir düzeyinin bile bölgedeki dernekler tarafından sürdürüleemeyeceği ifade ediliyor.

Dördüncü olarak, depremden 6 ay sonra sadece birkaç örgütün kamu kurum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar veya özel sektörden destek alabildiği anlaşılıyor.

Bu zorlu tabloyla örgütlere sorduğumuz deprem sonrasında hangi sorunlar ortaya çıktı sorusuna verilen cevaplarda da yüzleşiyoruz. Örgütlerin sadece yüzde 1'i herhangi bir sorun yaşamadığını söylüyor.

Türkiye'de sivil toplum alanının büyük ölçüde bireylerin gönüllü katkılarına dayandığı, sınırlı kaynaklarla değişim yaratmaya çalışan üye ve gönüllülerin alanın itici gücü olduğu biliniyordu. Sonuç olarak araştırma sonuçları çok sayıda STÖ'nün faaliyetlerinin fiilen sona erdiğini, depremden sonra ayakta kalmaya çalışan örgütlerin ise faaliyetlerine zorlukla devam edebildiğini gösteriyor. Sınırlı kaynaklarla ve gönüllü katkılarla ayakta kalmaya çalışan örgütlerin durumunun depremlerle birlikte daha da kötüleştiği, uluslararası ve ulusal düzeyde çok az destek alabildikleri anlaşılıyor. Bu yalnızlık halinin deprem bölgesinde çalışan kuruluşların katkılarıyla bir ölçüde azaltılabileceği tahmin edilebilir. Ancak bölgedeki örgütlerin tekrar ayağa kaldırılması, örgütlenme düzeyinin yükseltilmesi, bu örgütlerin

kurumsal ihtiyaçlarının karşılanması ve bölgedeki sorunların giderilmesine katkı verir hale gelebilmesi için uzun vadeli ve yapılandırılmış bir bakış açısının hayata geçirilmesi gerekiyor. Bu noktada örgütlere yönelik ayni ve nakdi destek programlarının sivil toplum örgütleri iř birliğiyle hayata geçirilmesi de acil bir ihtiyaç olarak öne çıkıyor.

EKLER

EK 1 - Soru Kağıdı

Sivil Toplum Örgütünün Adı:

İl: Adıyaman Kahramanmaraş Malatya Hatay

1. Deprem öncesinde faaliyetlerinizi/toplantılarınızı yaptığınız ve evraklarınızı tuttuğunuz bir ofisiniz var mıydı?

- Evet
 Hayır

(Yanıt EVETSE)

2. Bu ofis kime ait?

Derneğe/vakfa ait	1
Kira	2
Bir kamu kurumuna ait	3
Bir üyeye/destekçimize ait kira almıyor	4
Başkasına ait ancak kira çok düşük/kira vermiyoruz	5
Diğer (belirtiniz)	

3. Bu ofis depremde hasar aldı mı?

- Evet, ağır hasarlı ve kullanılabilir durumda değil
 Evet, orta hasarlı ve kullanılabilir durumda değil
 Evet, hafif hasarlı ve kullanılabilir durumda
 Hayır, hasar almadı

4. Örgütünüzde ait demirbaşlar (mobilya, bilgisayar yazıcı vb.) kullanılabilir durumda mı?

- Evet
 Hayır
 Kısmen

5. Yasal olarak tutmanız gereken defterlere (karar defteri, üye kayıt defteri, evrak kayıt defteri, işletme hesabı defteri vb.) deprem sonrasında erişebildiniz mi?

- Evet
 Hayır
 Kısmen

6. Örgütünüzün üye sayısı hangi aralıktadır?

16-50	1
50-100	2
100-200	3
200-1.000	4
1000+	5

7. Deprem öncesinde örgütünüzde ücretli çalışan var mıydı?

- Var (varsa kaç kişi)
 Yok

(7. soru EVET ise sorulacak)

8. Deprem sonrasında ücretli çalışanlarınız:

- Kalmadı
 Aynı, değişmedi
 Arttı (sayı)
 Azaldı (sayı)

9. Bilginiz dahilinde örgütünüzün üyeleri arasında can kaybı var mı?

- Evet (sayı)
- Hayır

10. Bilginiz dahilinde örgütünüzün çalışanları arasında can kaybınız var mı? (Çalışan yoksa geçilecek)

- Evet (sayı)
- Hayır

11. Deprem sonrasında örgütünüzde yeni gönüllü katılımı oldu mu?

- Evet (sayı)
- Hayır

12. Deprem sonrasında yönetim kurulu toplantısı yapabildiniz mi?

- Evet
- Hayır

13. Deprem sonrasında yönetim kurulu üyesi, üye, çalışan veya gönüllülerinizle iletişimi sürdürebildiniz mi?

- Evet
- Hayır

14. Deprem sonrasında faaliyetlerinize devam edebiliyor musunuz?

- Evet
- Zorlukla devam ediyoruz
- Hayır
- Örgütü kapatmayı düşünüyoruz

15. Deprem öncesinde herhangi bir hibe projesi yürütüyor muydunuz?

- Hayır yürütmüyorduk
- Evet yürütüyorduk, ama projeyi iptal ettik
- Evet yürütüyorduk, bir dönem ara verdik, şimdi devam ediyoruz
- Evet yürütüyorduk, çok etkilenmeden yürütmeye devam ettik

16. Örgütünüzün deprem öncesi yıllık geliri okuyacağım aralıklardan hangisine denk düşer?

0-5.000 TL	1
5.0001-10.000 TL	2
10.001-100.000 TL	3
101.000-500.000 TL	4
500.001-1.000.000 TL	5
1.000.000 TL üstü	6

26

17. Deprem sonrasında bu yıllık gelir düzeylerini sürdürebilecek misiniz?

- Evet
- Hayır

18. Deprem sonrasında mevzuattan kaynaklanan yükümlülükler (beyanname, bildirim zorunlulukları vs) konusunda getirilen esneklikler sizce yeterli miydi?

- Evet
- Hayır

19. Örgütünüz aşağıdaki hukuki sorunlardan herhangi birini yaşıyor mu?

- Derneğin resmi evraklarının kaybolması ya da ulaşamama
- Yönetim Kurulunu toplamak için yeterli üye sayısına ulaşamama
- Banka hesaplarına ulaşamama
- Borç ödemesi veya alacak tahsili
- Ofis kirası konusunda yaşanan sorunlar
- Mülkiyete ilişkin sorunlar
- Deprem sonrasında açılan iş davaları
- Derneğe ait işletmelerle ilgili hukuki sorunlar

20. Deprem sonrasında kamu kurum ve kuruluşlarından aynı veya nakdi herhangi bir destek aldınız mı?

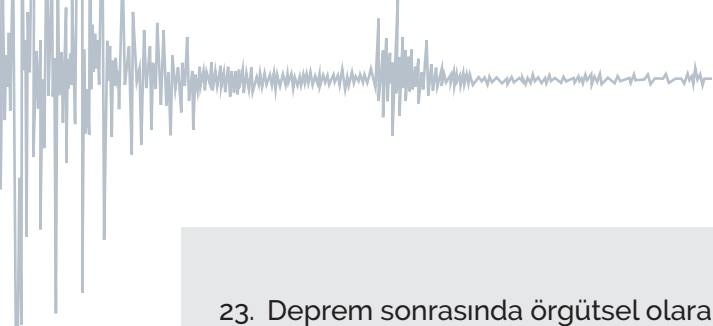
- Evet
- Aldık ama yetersiz
- Hayır

21. Deprem sonrasında ulusal kuruluşlardan aynı veya nakdi herhangi bir destek aldınız mı?

- Evet
- Aldık ama yetersiz
- Hayır

22. Deprem sonrasında uluslararası kuruluşlardan (AB, BM, Uluslararası sivil toplum örgütleri vb.) aynı veya nakdi herhangi bir destek aldınız mı?

- Evet
- Aldık ama yetersiz
- Hayır

23. Deprem sonrasında örgütsel olarak yaşadığınız en büyük sorun nedir? (Seçenek eklenebilir mi?)

- Örgütün bulunduğu alandaki nüfus kaybı dolayısıyla faaliyetlerini sürdürememesi
- Örgütün çalışma alanının deprem sonrasında önceliğini kaybetmesi
- Deprem bölgesindeki geçici yerleşim alanlarına ulaşamama
- Ofis/çalışma alanı sorunu
- İnsan kaynağı sorunu (gönüllü)
- İnsan kaynağı sorunu (profesyonel)
- Alt yapı sorunu (internet, bilgisayar, ofis malzemesi, vb.)
- Mali kaynak yaratma sorunu
- İletişim sorunu (web sitesi, sosyal medya, vb.)
- Diğer

İUSTGM
Sivil Toplum Geliştirme Merkezi

      /stgmdernegi

Buğday Sokak 2/5 06680 Çankaya-ANKARA · Tel: (0312) 442 42 62 (pbx) · www.stgm.org.tr